

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ชาวยวน เป็นชนกลุ่มน้อยในจังหวัดนครราชสีมา¹ มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสีคิ้ว² ห่างจากอำเภอเมืองนครราชสีมา 48 กิโลเมตร หมู่บ้านที่พูดภาษาถิ่นยวนในอำเภอสีคิ้ว มี 9 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

1. บ้านไต้ ตำบลสีคิ้ว
2. บ้านเหนือ ตำบลสีคิ้ว
3. บ้านกลาง ตำบลสีคิ้ว
4. บ้านโนนกลุ่ม ตำบลสีคิ้ว
5. บ้านโนนนา ตำบลสีคิ้ว
6. บ้านถนนคด ตำบลสีคิ้ว
7. บ้านโนนแต้ ตำบลลาดบัวขาว
8. บ้านโนนทอง ตำบลลาดบัวขาว
9. บ้านน้ำเมา ตำบลลาดบัวขาว

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และงานวิจัยของ ศรี อมาตยกุล (ศรี อมาตยกุล 2513: 55-57) ไกรศรี นิมมานเหมินท์ (ไกรศรี นิมมานเหมินท์ 2521: 49) สุรมน บุญเต็ม (สุรมน บุญเต็ม 2522: 36-39) และ ลัดดา ปานุทัย (ลัดดา ปานุทัย 2526: 18-20) สรุปได้ว่า ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีการกวาดต้อนครอบครัวชาวยวนจากทางเหนือลงมาทางใต้ และโปรดให้ชาวยวนเหล่านั้นตั้ง ภูมิลำเนาอยู่ที่คูบัว (จังหวัดราชบุรี) และที่เสาไห้ (จังหวัดสระบุรี) ต่อมาเจ้าเมืองสระบุรี

¹ รายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในภาคผนวก ก

² รายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอสีคิ้ว อยู่ในภาคผนวก ข

มีความประสงค์จะตั้งกองเสียงโคซันในท้องที่ที่เป็นศูนย์กลางของ เมืองนครจันทิก* จึงแบ่ง
 ชาววนจากเสาไห้ ไปเสียงโคอยู่ที่เมืองนครจันทิก และชาววนกลุ่มนี้ก็คือบรรพบุรุษ
 ของชาววนที่อำเภอเสาคีว จังหวัดนครราชสีมา .

ส่วนผู้บอกภาษาได้เล่าถึงบรรพบุรุษของตนเป็น 2 ประการ ประการแรกนั้น
 สอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว ผู้บอกภาษาที่กล่าว เช่นนี้ เป็นกลุ่มคน
 ที่มีการศึกษาพอสมควร หรือมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ

ส่วนประการที่สองนั้น ผู้บอกภาษากล่าวว่าบรรพบุรุษของตนมีภูมิลำเนาอยู่ที่
 เชียงใหม่ แต่บ้านเมืองเดือครอน ท่ามาหากินฝืดเคือง จึงได้อพยพลงมาทางใต้ เมื่อ
 อพยพมาถึงเมืองนครจันทิก เห็นท่าเลดี มีแม่น้ำไหลผ่าน จึงได้พร้อมใจกันตั้งภูมิลำเนา
 อยู่ที่นี้ (ผู้บอกภาษากลุ่มนี้ไม่ได้กล่าวถึงการอพยพมาจากเสาไห้ สระบุรีเลย)

ชาววนที่เสาคีว เป็นชนกลุ่มน้อยในจังหวัดนครราชสีมา ใช้ภาษาแตกต่างไปจาก
 เจ้าของถิ่น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอเสาคีว และศึกษา
 เปรียบเทียบความคล้ายคลึงของภาษาถิ่นยวนเสาคีว กับภาษาถิ่นยวนเสาไห้ และภาษาถิ่น
 เชียงใหม่ ซึ่งเป็นภาษาถิ่นเดิมของชาววนอำเภอเสาคีว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาว่าภาษาถิ่นยวนเสาคีว มีหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
 กี่หน่วย อะไรบ้าง
2. เพื่อศึกษาลักษณะและหน้าที่ของหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
 ตลอดจนการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงในภาษาถิ่นยวนเสาคีว
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาษาถิ่นยวนเสาคีว กับภาษาถิ่นยวนเสาไห้ และ
 ภาษาถิ่นเชียงใหม่

* ปัจจุบันคือ อำเภอเสาคีว

สมมติฐาน

ภาษาถิ่นยวนลีคี่วน่าจะมีความคล้ายคลึงกับภาษาถิ่นยวนเสาไห้ และภาษาถิ่น
เชียงใหม่ ซึ่งเป็นภาษาถิ่นเดิมของชาวยวน อ่าเกอลีคี่วน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ของภาษาถิ่นยวนลีคี่วน
ตลอดจนการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงในคำพยางค์เดียว และศึกษาเปรียบเทียบ
หน่วยเสียงภาษาถิ่นยวนลีคี่วน ภาษาถิ่นยวนเสาไห้ และ ภาษาถิ่น เชียงใหม่
2. ภาษาที่ใช้เป็นข้อมูล จะใช้เฉพาะภาษาพูด และต้องเป็นคำพยางค์เดียว
ที่ไม่ใช่คำต่อไปนี้คือ
 - 2.1 คำเลียนเสียง เช่น ตูม(เสียงระเบิด) โป้ง(เสียงปืน)
 - 2.2 คำอุทาน เช่น โอ๊ย ! อ้อ !
 - 2.3 คำขยายความซึ่งไม่ปรากฏตามลำพัง เช่น เย็นเจ็บบ ครางอ้อย
 - 2.4 คำคะนอง เช่น ชิ่ง แซว
 - 2.5 คำยืม เช่น แวงก์ ใจัก

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยภาษาถิ่นยวนลีคี่วน และ ภาษาถิ่นยวนเสาไห้ มีดังนี้คือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เตรียมรายการคำสำหรับถามผู้บอกภาษา ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในชีวิต
ประจำวัน เช่น คำนาม ได้แก่ คำเรียกเครือญาติ คำเรียกอวัยวะของคนและสัตว์
ชื่อพืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช ชื่อโรค และอาการผิดปกติต่าง ๆ ชื่อเครื่องมือ เครื่องใช้
และสิ่งของภายในบ้าน ชื่ออาหาร เครื่องดื่ม ชื่ออาชีพ การประกอบอาชีพ
ชื่อเครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ ประเพณี มหรสพ พิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ
ดินฟ้าอากาศ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทิศทางและกาลเวลา ลักษณะนาม คำจำนวนนับ
คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ และคำเชื่อม

3. การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาษาถิ่นยวนสี่คว เป็นข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2527-2529

ส่วนภาษาถิ่นยวนเสาไห้ เป็นข้อมูลใน พ.ศ. 2529

3.1 การคัดเลือกผู้บอกภาษา ใช้เกณฑ์ดังนี้คือ

- เป็นผู้มิถุมีลำนเอนอยู่ในถิ่นนั้นตั้งแต่ นู๋ ย่า ตา ยาย เรื่อยมา จนถึงตัวผู้บอกภาษาเอง
- เป็นผู้ทีพูดภาษาถิ่นอยู่ในชีวิตประจำวัน
- เป็นผู้มิอวัยวะในการออกเสียงครบบริบูรณ์ และสามารถออกเสียงได้ชัดเจน
- เป็นผู้ทีเข้าใจภาษาถิ่นกรุงเทพฯ และสามารถใช้ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ

สื่อความหมาย หรืออธิบายคำบางคำได้

รายชื่อผู้บอกภาษาถิ่นยวนสี่คว คือ

1. นางเล็ก ธรรมพิตศักดิ์ อายุ 45 ปี
2. นางคำซิด พรหมพันธ์ใจ อายุ 60 ปี

รายชื่อผู้บอกภาษาถิ่นยวนเสาไห้ คือ

1. นางสาวนัยนา แก้วราศรี อายุ 38 ปี
2. นางถนัดศรี เรือนนาคแก้ว อายุ 45 ปี

3.2 การนำรายการคำที่เตรียมไว้ไปถามผู้บอกภาษา ใช้วิธีดังนี้คือ

- ให้ผู้บอกภาษาดูภาพ เช่น ให้อุภาพบ้าน แล้วถามว่า "เรียกว่าอะไร"
- หรือชี้ไปยังสิ่งทีต้องการจะถาม เช่น ชี้ไปที่ยาม แล้วถามว่า "นี่เรียกว่าอะไร"

- ให้คำนิยามของคำทีต้องการถาม เช่น ถามว่า "ลูกของลูก

เรียกว่าอะไร"

- ทำท่าทางประกอบ เช่น กางแขนออกแล้วถามว่า "ทำอย่างนี้

เรียกว่าอะไร"

- ถ้ามเป็นภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เช่น "ทิว" พูดว่าอย่างไร
- ให้ผู้บอกภาษาอ่านรายการคำ

3.3 ออกเสียงคำในรายการคำ ตามผู้บอกภาษาจนผู้บอกภาษายืนยันว่า

ถูกต้อง

3.4 บันทึกเสียง ผู้บอกภาษาด้วยเครื่องบันทึกเสียงแบบตลับ

ส่วนข้อมูลในภาษาถิ่นเชียงใหม่ นั้น ได้มาจากวิทยานิพนธ์ของ เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล เรื่อง "หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่" (เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล 2505: 11-12) และใน พ.ศ. 2529 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลกับผู้บอกภาษาอีกครั้งหนึ่ง

4. วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล

4.1 แยกเสียงวรรณยุกต์ โดยใช้กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ เกิดนิย์ และนำคำที่ใช้เป็นตัวทดสอบมาเข้าเครื่องวิเคราะห์คลื่นเสียง เพื่อทำแผนภาพคลื่นเสียง

4.2 หาหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จากคู่มือเสียง ที่เป็นข้อมูลในภาษาแต่ละถิ่น

4.3 ศึกษาการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในภาษาถิ่นยวนสี่คว โดยละเอียด แล้วทำตารางแสดงการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียง

4.4 ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาถิ่นยวนสี่คว ภาษาถิ่นยวนเสาไห้ และภาษาถิ่น เชียงใหม่ ว่ามีลักษณะเหมือนกันหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ได้ทราบระบบเสียง และการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียง ภาษาถิ่นยวนสี่คว
2. ได้ทราบหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ของภาษาถิ่นยวนเสาไห้
3. ได้ทราบความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันของภาษาถิ่นยวนสี่คว ภาษาถิ่นยวนเสาไห้

และภาษาถิ่น เชียงใหม่

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เมื่อยกตัวอย่างคำในบทที่ 2 และบทที่ 4 จะเขียนทั้งหน่วยเสียงและเสียงคู่กันไปเสมอ โดยใช้เครื่องหมายดังนี้คือ

/ / เป็นเครื่องหมายกำกับหน่วยเสียง เช่น /p/ /e/ /l/

[] เป็นเครื่องหมายกำกับเสียง หรือเสียงย่อย เช่น [p] [ee] [l₁₅]

~ เป็นเครื่องหมายแสดงการแปรอิสระของเสียง เช่น [ee]~[e]

ตัวอย่าง /kin¹/ - [ki in₁₅]~[kin₁₅] กิน

/kha:ŋ¹/ - [khaaŋ₁₅] อัง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในโครงสร้างพยางค์มีดังนี้

- C หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว เช่น /p-/
- CC หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะ 2 หน่วยเรียงกัน* เช่น /kw-/
- V หมายถึง หน่วยเสียงสระเดี่ยว เช่น /a/
- V: หมายถึง หน่วยเสียงสระเดี่ยวเสียงยาว เช่น /a:/
- VV หมายถึง หน่วยเสียงสระประสม เช่น /ia/
- N หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะนาสิก และกึ่งสระ เช่น /-ŋ/ /-j/
- S หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะกัก เช่น /-k/
- T หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น /l/

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องเดช บันเขื่อนขันธ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "ภาษาถิ่นตระกูลไทย"

(เรื่องเดช บันเขื่อนขันธ์ 2529: 10-37) สรุปได้ว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือ

ภาษาลานนาไทย หรือภาษายวน คือภาษาไทยที่พูดกันอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย

* อาจเรียกว่า พยัญชนะควบ หรือพยัญชนะประสม

ใน 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน
แม่ฮ่องสอน บางอำเภอในจังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย และตาก

ภาษาลานนาที่พูดอยู่ทางภาคเหนือ เจ้าของภาษาเรียกภาษาของตนว่า
"คำเมือง" แต่ภาษาลานนาที่พูดอยู่ทางภาคกลางของประเทศ มักจะเรียกว่า
"ภาษายวน" และคนที่พูดภาษานี้ก็จะเรียกว่า "คนยวน" คือ คนยวนที่อำเภอเส้าไห้
จังหวัดสระบุรี ที่บ้านกล้วย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และที่อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะได้ทำวิจัยเรื่อง "ภูมิศาสตร์
คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา" (วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ 2527: 35-37) โดยการเก็บ
ข้อมูลตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา การเก็บข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 3 ครั้ง
ด้วยกันคือ

- ครั้งที่ 1 ออกเก็บข้อมูล 9 จุด ใน 7 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 2 ออกเก็บข้อมูล 12 จุด ใน 9 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 3 ออกเก็บข้อมูล 4 จุด ใน 2 หมู่บ้าน

การเก็บข้อมูลครั้งที่ 3 เป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูล
ที่เก็บมาในสองครั้งแรกแล้ว และได้พบว่าข้อมูลที่จุดที่ 17 คือ บ้านโนนกลุ่ม ตำบลสีคิ้ว
นั้นเป็นภาษาทางภาคเหนือจึงตัดออกไป

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย